

fd.
persoonlijk

Interview
Vrouwenvecht
Gabi van Drie

Mense
Cultuurtemp
in eigen hu

Gluren op stand

Binnen kijken bij beroemdheden als
Le Corbusier en Gianni Versace, pagina 38

Wie: Gabi van Driem. **Wat:** advocaat. **Opvallend:** verdedigt alleen vrouwen. **Bijnaam:** de koningin van het straatverbod. **Blijft in balans door:** paardrijden en romans schrijven.

Manneneter

Ze noemen haar de Moszkowicz van het familierecht. De koningin van het straatverbod, heet ze ook wel. In de advocatenpraktijk van Gabi van Driem (59) en haar twee partners worden uit principe alleen de rechten van vrouwen verdedigd. Van Driem Advocaten in Amsterdam Oud-Zuid is gespecialiseerd in echtscheidingen, verkrachtingszaken, seksueel geweld en staat vrouwen bij die geterroriseerd worden door hun ex-man.

Mannen komen er niet in bij Van Driem, tenzij het een arbeidsgeschil betreft, of als ze slachtoffer zijn van seksueel geweld. Zo meldden zich twintig jaar geleden al de eerste slachtoffers van seksueel misbruik door de rooms-katholieke kerk bij Van Driem. 'De zaak werd in de doofpot gestopt, waardoor ik het bewijs niet rond kreeg. Ik moet nog regelmatig aan de betrokkenen denken en vraag me af hoe het met ze gaat. Zouden ze nog leven? Of zouden ze zichzelf van het leven hebben beroofd?'

Van Driem is een zachtmoedige verschijning met vriendelijke, bruine ogen. Vrouwelijk en

stoer, zelfverzekerd en sociaal. Ideologisch gedreven, belesen en voor niemand bang. Het zijn handige combinaties in haar vak. In haar kantoor is het een puinhoop. Meters dossiers, scheve stapels met boeken en overal papiertjes. Van Driem kijkt nauwelijks op wanneer een ordner van de kast valt, langs haar hoofd scheert en met een klap op de grond belandt. 'Mensen met nette werkkamers lopen niet over van creativiteit.'

Haar bijnaam 'Moszkowicz van het familierecht' dankt ze aan haar pitbullmentaliteit: ze graaft zich diep in dossiers in en doet alles om te winnen. Ze vindt het een mooi compliment, maar ze zal nooit vergeten wat ze heeft moeten overwinnen om zo ver te komen. 'Ik heb de eerste jaren veel weerstand ondervonden, zeker toen ik pas werkte en de feministische beweging in volle gang was. Mannelijke collega's en rechters waren bevooroordeeld, omdat ze me feministisch en dus eng vonden. Volgens hen was ik een heks met haar op mijn tanden. Maar in de praktijk val ik reuze mee.'

Toch heeft Van Driem in haar loopbaan zeker twaalfhonderd mannen zagezgd het vel over de

'Dat ze me de Moszkowicz van het familierecht noemen een mooi compliment maar ik zal nooit vergeten wat ik hebben moeten overwinnen om zo ver te komen.'

Tekst Barbelijn Bertram en Elleke van Duin | foto's Rob Overmeer

oren getrokken. Reken maar uit: al dertig jaar lang behandelt ze gemiddeld veertig echtscheidingen per jaar. Dat is bijna een per week. Ze staat daarbij hoe dan ook aan de kant van de vrouw. 'Anno 2011 hebben zelfs hoogopgeleide vrouwen het vaak nog niet goed geregeld. Als ze van iemand houden, vertrouwen ze erop dat hij alles netjes regelt. Mannen regelen het inderdaad goed. Voor zichzelf. Er is in al die jaren maar weinig veranderd.'

Van Driem noemde zichzelf als eerste in Nederland feministische advocaat. 'Zo noem ik me nog steeds, ook al is het feminisme voor sommigen een scheldwoord. Maar vrouwen weten me wel te vinden in geval van nood en dan blijkt dat feminisme toch zo gek nog niet.' Die gevallen van nood zijn vooral scheidingen. 'Tijdens een scheiding veranderen mensen in wolven. Ik zou zelf ook een vreselijk kreng worden. Mannen maken graag hun geld zoek. Ineens loopt hun bedrijf niet goed, ze maken minder omzet of hun onderneming verkeert plotseling op het randje van faillissement. Of ze gaan plotsklaps vier dagen werken in plaats van zes. In bijna driekwart van de echtscheidingen gaan vrouwen er financieel op achteruit.' In 1986 schreef ze samen met collega's *In haar recht, alles wat een vrouw moet weten over samenleven, werk, kinderen, gezondheid en andere juridische kwesties*. In 2010 verscheen de hernieuwde versie. Ze kan het alle vrouwen aanraden, willen ze in de toekomst niet voor €255 per uur aan haar bureau zitten.

Stoere moeder

Hoewel haar dagen zijn gevuld met echtscheidingsdrama's, is ze zelf al 36 jaar gelukkig getrouwd met haar jeugdliefde, journalist Irwin Kraal. 'Onder huwelijkse voorwaarden natuurlijk. Of eigenlijk moet ik zeggen: het Amsterdamse verrekenbeding, dus dat je aan het eind van elk jaar de gezamenlijke baten optelt en die dan onderling weer verdeelt. In het begin van mijn huwelijk bedacht ik bij elk boek dat ik kocht, wie het zou krijgen. Maar dat heb ik losgelaten. Bovendien wil ik graag bij hem blijven.'

Van Driem, naast advocaat ook romanschrijfster, wilde eigenlijk pianist of acteur worden. 'Thuis was kunst het enige dat er toe deed.' Ze groeide op in een intellectueel milieu in Amsterdam-Zuid, de componistenbuurt, in een huis vol boeken. Haar joodse oma was operazangers, haar vader violist en concertmeester. Haar zus studeerde Russisch en Frans, geeft viool- en

“**‘Mijn vader vond mij niet fanatiek genoeg om musicus te worden; daarom moest ik rechten studeren**”

Curriculum vitae

Gabi van Driem

Geboren 4 augustus 1951

Opleiding Studie rechtsgeleerdheid aan de Universiteit van Amsterdam

Werk Van Driem richt in 1972 met een aantal advocaten Rechtswinkel Amsterdam op.
1981: oprichting feministisch advocatenkantoor Van Driem Advocaten.
1986: Van Driem publiceert juridisch handboek voor vrouwen: *In haar recht, alles wat een vrouw moet weten over samenleven, werk, kinderen, gezondheid en andere juridische kwesties*.

Diversen Van Driem ontvangt in 1990 de Harriët Freezerring.
1999: debuutroman *Het laatste woord*, over een joodse advocate en het joodse milieu.
2004: Van Driem ontvangt de Aletta Jacobsprijs. Ook komt ze met haar tweede roman, *Schaduwleven*.

zangles en schrijft gedichten. Haar moeder zong op het conservatorium. 'Maar als ze zong, riep mijn vader: "Hou op met dat kattengejank." Hij kon geen talent naast zich velen. Mijn moeder besloot om op haar veertigste Duits te gaan studeren en werd lerares. Mijn moeder was stoer, leerde ons in bomen klimmen, terwijl mijn vader in zijn camelkleurige jas vanuit de stoel geamuseerd toekeek. Gingen we op reis, dan droeg zij koffers, mijn vader moest immers zijn handen beschermen, die waren zijn handelswaar. Hij enigewat hij zelf droeg was zijn vioolkist.'

Verstand op nul

'Mijn vader vond mij niet fanatiek genoeg om musicus te worden en daarom moest ik rechten studeren. Ik wilde niet, maar durfde me niet te verzetten. En kijk, het heeft toch leuk uitgepakt.'

Naast rechten studeerde ze ook nog twee jaar filosofie en las ze Karl Marx en Friedrich Engels, de grondleggers van het socialisme. 'Het was de jaren zestig. Kreeg je enige sociale beweging niet van huis uit mee, dan leerde je het veld op school. Ik denk nog steeds vanuit mijn ideologie, maar ik ben geen compromisloze advocaat. Van Driem en haar man hebben drie dochters, twee kunstenaar van beroep. Zij mochten wel zelf hun studie kiezen.

Een joods meisje van goede komaf dat zich ontpopt tot ideologische bestrijder van onrechtvaardigheid, hoe is dat te rijmen? 'Lastige vraag. Het zit waarschijnlijk in de genen. Mijn familie zit inderdaad vol tegenstrijdigheden. Mijn grootvader was een joodse huisarts in Duitsland, hij in 1937 voor de nazi's naar Nederland vluchtte. In de Tweede Wereldoorlog onderhield hij hier contact met het verzet, hij was sociaal bewogen en een vrijdenker maar wel afkomstig uit een orthodoxe familie. En mijn moeder, die uit een keurige joods milieu kwam, trouwde met een arme muzikant.'

'Verlaten worden, angst dat je niet meer in de mind wordt door je vader, schuld, boete, trouwen en ontrouw, al deze tegenstellingen zijn ook terugkerende thema's in mijn romans. Ik zie dat ook in mijn werk. De eenzaamheid van een kind dat voor zijn gevoel door zijn ouders verlaten wordt omdat ze gaan scheiden, zoals het thema in mijn eerste boek *Het laatste woord*, zit in mijn familiegeschiedenis, maar is even zo herkenbaar uit mijn dagelijkse praktijk.'

'Om terug te komen op de vraag over mijn drijfveren: volgens mijn moeder komt het om

'Ik heb een slechter mensbeeld gekregen. Vrouwenmishandeling komt nog steeds en in alle sociale lagen voor.'

Hoe hoger de klasse, hoe moeilijker het is voor vrouwen om ermee naar buiten te komen.'

mijn opa en oma in scheiding lagen tijdens mijn geboorte. Dat is natuurlijk niet zo. Ik ben nu eenmaal geboren met een flinke dosis empathie. Ik ben een beetje een wereldverbeteraar. Onrecht moet bestreden worden. Daarom schreef ik mijn uurtarief nogal eens omlaag wanneer iemand het niet kan betalen. Zieke dieren wil ik ook altijd helpen.'

De dagelijkse confrontatie met narigheid en onrecht gaat haar niet in de koude kleren zitten. 'Ik heb een slechter mensbeeld gekregen. Het is echt shocking wat er met kinderen en vrouwen gebeurt. Vrouwenmishandeling komt nog steeds — en in alle sociale lagen — voor. Hoe hoger de klasse, hoe moeilijker het is voor vrouwen om ermee naar buiten te komen.'

'Wie hier komt werken, krijgt in het begin nachtmerries. Je moet jezelf vermannen, leren met verstand op nul te zetten en grenzen te stellen. Dat vereist nogal wat. Empathisch vermogen is een voorwaarde om dit werk goed te kunnen doen, maar je moet ook afstand kunnen nemen. De doos van Pandora moet op een gegeven moment dicht. Je krijgt hier vanzelf eelt op je zolen. Het werk is keihard. Gelukkig ben ik een onvoorstelbaar looflijke optimist, anders had ik het niet zoveel volgehouden.'

Idealisme is uit de mode

Zijn de zaken gedurende dertig jaar inhoudelijk weinig veranderd, in de advocatuur zelf is de sfeer er niet leuker en socialer op geworden in de afgelopen jaren. 'Advocatuur is big business. Wij hebben momenteel een vacature, maar er zijn minder sollicitanten dan vroeger. Men wil liever op een groot kantoor werken en veel verdienen. Wij runnen een idealistische praktijk. Ik heb de eerste vijftien jaar alleen maar toevoegingen gedaan, dus zaken van mensen die zich eigenlijk geen advocaat kunnen veroorloven. Maar in de advocatuur is idealisme uit de mode, er moet geld worden verdiend.'

Wat ze zelf met haar geld doet? 'Ik heb een paard van 26 jaar oud gered van de slager. Het staat bij een boer in Twente. Ieder weekend kom ik erop. Ik ben een paardenmeisje. Ik kleed me graag als amazone. En ik verzamel mode kunst. Verder koop ik graag en veel boeken, lezen is een tweede leven voor mij. Als ik zelf schrijf, dan gebruik ik mijn werk momenteel aan een nieuwe familie man — gebruik ik mijn linkerhersenhelft. Dat is prettig, want overdag gebruik ik voortdurend mijn rechter. Zo blijf ik in balans.'